ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 13ης Απριλίου 1994 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-324/90 και C-342/90,

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπουμένης από τον Ernst Röder, σύμβουλο του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομίας, και τον Nils-Peter Schmidt-Decker, δικηγόρο Αμβούργου, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την πρεσβεία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, 20-22, avenue Émile Reuter,

και

Pleuger Worthington GmbH, εταιρία γερμανικού δικαίου, εκπροσωπούμενη από τους Urs Aschenbrenner και Gerrit Schohe, δικηγόρους Αμβούργου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Marc Baden, 24, rue Marie-Adélaïde,

προσφεύγουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τον Antonio Abate, κύριο νομικό σύμβουλο, και Bernd Langeheine, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

που έχει ως αντικείμενο, στην υπόθεση C-324/90, την ακύρωση της αποφάσεως 91/389/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 1990, σχετικής με ενισχύσεις του Δήμου του Αμβούργου (ΕΕ 1991, L 215, σ. 1), και, στην υπόθεση C-342/90, την ακύρωση των άρθρων 1 και 3 της ανωτέρω αποφάσεως, καθ' όσον αφορούν την προσφεύγουσα εταιρία,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. F. Mancini, προεδρεύοντα, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward, προέδρους τμήματος, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias (εισηγητή), F. Grévisse, M. Zuleeg και J. L. Murray, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 1993,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Οκτωβρίου 1993,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Οκτωβρίου και στις 16 Νοεμβρίου 1990 αντιστοίχως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία

της Γερμανίας αφενός και η εταιρία Pleuger Worthington αφετέρου ζήτησαν, δυνάμει του άρθρου 173, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης ΕΟΚ, την ακύρωση της αποφάσεως 91/389/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 1990, σχετικής με ενισχύσεις του Δήμου του Αμβούργου (ΕΕ 1991, L 215, σ. 1).

2 Με Διάταξη της 23ης Μαρτίου 1993, ο Πρόεδρος αποφάσισε τη συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

3 Ο Δήμος της ελεύθερης και χανσεατικής πόλης του Αμβούργου χορήγησε κατά τα έτη 1986,1987 και 1988 χρηματικές παροχές σε ορισμένες επιχειρήσεις εγκατεστημένες στο έδαφός του, χωρίς να ενημερώσει σχετικώς την Επιτροπή. Με επιστολή της 7ης Αυγούστου 1987, η Επιτροπή παρακάλεσε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να της κοινοποιήσει πληροφορίες περί των παροχών στις οποίες σκόπευε να προβεί το Αμβούργο προς την εταιρία Montblac-Simplo. Με ανακοίνωση της 22ας Οκτωβρίου 1987, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πληροφόρησε την Επιτροπή ότι η ενίσχυση είχε ως σκοπό να αποτρέψει τη μεταφορά της παραγωγής της εταιρίας στις χώρες της Άπω Ανατολής. Η Επιτροπή, με επιστολή της 15ης Ιανουαρίου 1988, ζήτησε να λάβει γνώση των απόψεων της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως επί πολλών θεμάτων. Η τελευταία απάντησε με ανακοίνωση της 15ης Απριλίου 1988 στα ερωτήματα που είχε θέσει η Επιτροπή, και επιβεβαίωσε ότι το Αμβούργο είχε να αντιμετωπίσει έντονο ανταγωνισμό από τις γύρω του περιοχές. Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση γνωστοποίησε επίσης, με ανακοινωθέν της 15ης Απριλίου 1988, τρεις ακόμη περιπτώσεις κατά τις οποίες το Αμβούργο είχε χορηγήσει χρηματικές ενισχύσεις.

4 Με επιστολή της 3ης Μαΐου 1989, η Επιτροπή έκανε γνωστό στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση ότι είχε πληροφορηθεί ότι ο Δήμος του Αμβούργου χορήγησε ενισχύσεις υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων χωρίς να ενημερώσει σχετικώς την Επιτροπή. Με την επιστολή αυτή κίνησε τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ως προς αυτό το πρόγραμμα ή ως προς αυτά τα προγράμματα ενισχύσεων, καθώς και ως προς τις συγκεκριμένες περιπτώσεις εφαρμογής τους. Σε ανακοίνωσή της (ΕΕ C 309, σ. 3) η Επιτροπή ανέφερε τις αντιρρήσεις της έναντι των διαφόρων επιδοτήσεων που κατέβαλλε ο δήμος του Αμβούργου. Με επιστολή της 23ης Αυγούστου 1989, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση έλαβε θέση επί της κινήσεως της διαδικασίας και δήλωσε ότι δεν υπήρχε κανένα πρόγραμμα επιδοτήσεων στο Αμβούργο.

5 Κατά τη διάρκεια συνομιλιών που διεξήχθησαν στις 7 Νοεμβρίου 1989 μεταξύ εκπροσώπων της Επιτροπής, της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως και του δήμου του Αμβούργου, η Επιτροπή πληροφορήθηκε ότι ένδεκα επιχειρήσεις είχαν τύχει επιδοτήσεως το 1986, εννέα το 1987 και ένδεκα το 1988, βάσει ατομικών αποφάσεων. Η Επιτροπή ζήτησε να της υποβληθούν ορισμένα συμπληρωματικά στοιχεία για την κάθε περίπτωση. Με επιστολή της 3ης Ιανουαρίου 1990, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση τής υπέβαλε τα στοιχεία αυτά υπό μορφή πινάκων με τον τίτλο «πρόληψη της φυγής των επιχειρήσεων».

6 Μία από τις επιχειρήσεις που έτυχαν επιδοτήσεως από τον δήμο του Αμβούργου είναι η Pleuger Worthington GmbH, η οποία προέκυψε από τη συγχώνευση δύο επιχειρήσεων του Αμβούργου, της Deutsche Worthington GmbH και της Pleuger GmbH, οι οποίες ανήκαν στον ίδιο όμιλο και είχαν μονάδες εκμεταλλεύσεως εγκατεστημένες σε διαφορετική τοποθεσία η κάθε μια. Η συγχώνευση έλαβε χώρα την 1η Νοεμβρίου 1987. Η κοινή διεύθυνση αποφάσισε να συγκεντρώσει τις μονάδες εκμεταλλεύσεως στον χώρο της πρώην Pleuger GmbH (στο εξής: Pleuger Worthington). Αφού εξέτασε εάν τα σχέδια συγκεντρώσεως μπορούσαν να τύχουν επιδοτήσεως, ο Δήμος του Αμβούργου, με επιστολή της 15ης Ιουλίου 1988, έκανε γνωστό στην επιχείρηση ότι η αρμόδια επιτροπή που ήταν επιφορτισμένη με την κατανομή των πιστώσεων είχε δώσει την έγκρισή της για τη χορήγηση επιδοτήσεως που προοριζόταν να συμβάλει στην πληρωμή των εξόδων που συνεπαγόταν η μετεγκατάσταση και η μετατροπή των μονάδων εκμεταλλεύσεως. Στην επιστολή του Δήμου του Αμβούργου ήταν συνημμένο έντυπο συμβάσεως που αφορούσε τη χορήγηση επιδοτήσεως 600 000 DM, την οποία σύμαση υπέγραψε η Pleuger Worthington στις 15 Ιουλίου 1988. Με επιστολή της 18ης Δεκεμβρίου 1989, ο Δήμος του Αμβούργου έκανε γνωστό στην επιχείρηση ότι το ποσό τής είχε καταβληθεί.

7 Η προσβαλλόμενη απόφαση, που ελήφθη στις 18 Ιουλίου 1990, προβλέπει στο άρθρο 1 ότι το πρόγραμμα επιδοτήσεων του Δήμου του Αμβούργου που αποβλέπει στην πρόληψη της φυγής των επιχειρήσεων είναι παράνομο, δεδομένου ότι εφαρμόζεται κατά παράβαση του άρθρου 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης, και ότι δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κατά την έννοια των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης. κατά συνέπεια, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση οφείλει να ακυρώσει το πρόγραμμα μέσα σε προθεσμία δύο μηνών από τη δημοσίευση της αποφάσεως. Το άρθρο 2 ορίζει ότι, μέσα στην ίδια προθεσμία, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση πρέπει να μεριμνήσει ώστε οι 33 επιχειρήσεις οι οποίες

έτυχαν ενισχύσεων κατά τα έτη 1986 και 1987 να προβούν σε επιστροφές των ενισχύσεων αυτών μέχρι του ποσού που αναφέρεται στο εν λόγω άρθρο, ήτοι, στην περίπτωση της Dresser Pleuger GmbH, μέχρι του ποσού των 600 000 DM. Το άρθρο 3 ορίζει, τέλος, ότι η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση οφείλει να πληροφορήσει την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα τα οποία λαμβάνει για να συμμορφωθεί προς την απόφαση.

8 Με επιστολή της 26ης Ιουλίου 1990, ο Δήμος του Αμβούργου έκανε γνωστό στην ανωτέρω εταιρία ότι η Επιτροπή θεωρούσε παράνομη την καταβολή των επιδοτήσεων και αξίωσε την επιστροφή τους. Με επιστολή της 5ης Σεπτεμβρίου 1990, ο Δήμος του Αμβούργου κοινοποίησε στην Pleuger Worthington αντίγραφο της επίδικης αποφάσεως.

9 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επικαλείται τη μη τήρηση ουσιώδους τύπου δια παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης. Ισχυρίζεται συναφώς ότι η απόφαση δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη ως προς το σημείο της υπάρξεως καθεστώτος ενισχύσεων και της εξετάσεως των κριτηρίων του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Η προσφυγή ερείδεται επίσης επί της ανακριβούς εφαρμογής του άρθρου 92, παράγραφος 1, και επί της παραβάσεως του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ'. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία υποστηρίζει, τέλος, ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας και ότι παραβίασε την αρχή της ισότητας.

10 Η Pleuger Worthington θεμελιώνει την προσφυγή της επί της παραβάσεως ουσιώδους τύπου, λόγω του ότι η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε επαρκώς την απόφαση ως προς ορισμένα σημεία σχετικά με την ύπαρξη καθεστώτος ενισχύσεων, με την επαλήθευση των κριτηρίων του άρθρου 92, παράγραφος 1, και παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης, καθώς και με την αξίωση επιστροφής των ενισχύσεων. Η Pleuger Worthington υποστηρίζει επίσης ότι η Επιτροπή παρέβη τους διαδικαστικούς κανόνες του άρθρου 93, παράγραφοι 2 και 3. Εξάλλου, η Pleuger Worthington θεμελιώνει την προσφυγή της και στην παραβίαση της Συνθήκης, και συγκεκριμένα του άρθρου 92, παράγραφοι 1 και 3.

Επί της ανεπαρκούς αιτιολογίας της αποφάσεως όσον αφορά την ύπαρξη καθεστώτος ενισχύσεων

11 Πρέπει καταρχάς να εξεταστεί ο ισχυρισμός αμφοτέρων των προσφευγουσών περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας

της προσβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά το πρόγραμμα ενισχύσεων του Δήμου του Αμβούργου.

12 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την ύπαρξη του προγράμματος αυτού. Υποστηρίζουν ότι η απόφαση δεν περιέχει κανένα στοιχείο ικανό να δικαιολογήσει το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι στον Δήμο του Αμβούργου υπήρξε πρόγραμμα ενισχύσεων το οποίο απέβλεπε στην πρόληψη της φυγής των επιχειρήσεων και το οποίο δεν κοινοποιήθηκε.

13 Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, υπό IV, παράγραφος 2, εδάφια δέκα και ένδεκα,

«Κατά την έναρξη της διαδικασίας βάσει του άρθρου 93, παράγραφος 2, η Επιτροπή εξέφρασε την υπόνοια ότι, παράλληλα με τις τέσσερις μεμονωμένες περιπτώσεις ενισχύσεων που γνώριζε, χορηγήθηκαν περαιτέρω ενισχύσεις σε άλλες επιχειρήσεις. Για τον λόγο αυτό, κίνησε τη διαδικασία κατά αυτού του προγράμματος ενισχύσεων (ή των προγραμμάτων ενισχύσεως) και κατά κάθε περιπτώσεως εφαρμογής τους. Ναι μεν στο Αμβούργο δεν υπάρχει ειδικό πρόγραμμα ενισχύσεων. Και οι τριάντα τρεις όμως γνωστές περιπτώσεις ενισχύσεων χορηγούνται από την ίδια υπηρεσία που ιδρύθηκε ειδικά γι' αυτό τον σκοπό (Hamburger Kreditkommission), για τον ίδιο βασικό λόγο (παρεμπόδιση της αποχωρήσεως των επιχειρήσεων), καθώς και από το ίδιο κονδύλι του προϋπολογισμού. Δηλαδή στην πραγματικότητα συντρέχουν τα χαρακτηριστικά ενός προγράμματος. Κατά συνέπεια, η έρευνα της Επιτροπής μπορεί να προχωρήσει κατά τρόπο ανάλογο όπως και στην περίπτωση ενός προγράμματος.

Για τον λόγο αυτό, δεν ενδείκνυται να εξετασθεί αν σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση που επρόκειτο για παρεμπόδιση της αποχωρήσεως των επιχειρήσεων από το Αμβούργο επηρεάζεται το εμπόριο, γιατί διαφορετικά η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία θα ευνοείτο έναντι των άλλων κρατών μελών, τα οποία κοινοποιούν τις ενισχύσεις τους στη φάση του προγραμματισμού. Εκ πείρας, πρέπει εδώ εκ προοιμίου να ληφθεί ως δεδομένο ότι οι επιχειρήσεις που ευνοούνται από τις προαναφερθείσες ενισχύσεις συμμετέχουν στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.»

14 Διαπιστώνεται καταρχάς ότι η απόφαση δεν προσδιορίζει καμία συγκεκριμένη νομική πράξη που να καθιερώνει πρόγραμμα ενισχύσεων. Αντιθέτως, η Επιτροπή ρητώς αναγνώρισε με την απόφασή της ότι δεν υπήρχε στο Αμβούργο ειδικό πρόγραμμα ενισχύσεως. Θεμελίωσε ωστόσο το συμπέρασμά της σε δύο πραγματικά στοιχεία.

15 Ασφαλώς δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί η δυνατότητα της Επιτροπής να βασιστεί επί ορισμένων περιστάσεων δυναμένων να μαρτυρήσουν ότι όντως υπήρχε πρόγραμμα ενισχύσεων. Η Επιτροπή επισημαίνει, συναφώς, τρία στοιχεία τα οποία, κατά τη γνώμη της, είναι σε θέση να θεμελιώσουν την ύπαρξη τέτοιου προγράμματος.

16 Το πρώτο στοιχείο που επισήμανε η Επιτροπή συνδέεται με το γεγονός ότι όλες οι επιδοτήσεις επενδύσεων προορίζονταν να αποτρέψουν τη μετακίνηση των δικαιούχων επιχειρήσεων από το Αμβούργο. Η Επιτροπή υποστηρίζει, κυρίως, ότι η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση τής είχε υποβάλει έγγραφο σχετικό προς τις διάφορες ενισχύσεις που ο Δήμος του Αμβούργου είχε αποφασίσει να χορηγήσει, με τίτλο «πρόληψη της φυγής των επιχειρήσεων».

17 Πρέπει να παρατηρηθεί συναφώς ότι, γενικώς, το γεγονός και μόνο ότι ένα σύνολο ενισχύσεων μπορεί να εντάσσεται στο πλαίσιο μιας πολιτικής για την πρόληψη της φυγής των επιχειρήσεων δεν αρκεί προς απόδειξη του ότι το σύνολο αυτών των ενισχύσεων πρέπει να χαρακτηριστεί ως πρόγραμμα, ούτως ώστε να εφαρμοστεί το άρθρο 93 της Συνθήκης. Πράγματι, μια τέτοια πολιτική μπορεί να ασκείται βάσει μέτρων τελείως διάφορης φύσης και μάλιστα μέσω προγραμμάτων ενισχύσεων πολλών διαφορετικών τύπων.

18 Εν προκειμένω, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστήριξε ενώπιον του Δικαστηρίου, χωρίς να αντικρουσθεί, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις [κυρίως στις J. H. Peters

& Bey GmbH, Horst Röder & Co. (GmbH & Co.)], οι δικαιούχοι των επιδίκων ενισχύσεων επιχειρήσεις δεν είχαν καν εξετάσει το ενδεχόμενο μετακινήσεώς τους εκτός του Δήμου και του ομοσπόνδου κράτους του Αμβούργου.

19 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το επιχείρημα που αντλεί η Επιτροπή από τον σκοπό που επιδίωκαν οι ενισχύσεις δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

20 Τα άλλα δύο στοιχεία που χρησιμοποιεί η Επιτροπή στην αιτιολογία της αποφάσεως αφορούν το γεγονός ότι οι διάφορες ενισχύσεις που χορηγούνταν προέρχονταν από ένα και το αυτό κονδύλιο του προϋπολογισμού και το ότι όλες οι αποφάσεις περί της χορηγήσεως των ενισχύσεων αυτών ελήφθησαν από την ίδια διοικητική αρχή.

21 Κατά τις προσφεύγουσες, τα στοιχεία αυτά εξηγούνται με βάση τη θέση του Δήμου και του ομοσπόνδου κράτους του Αμβούργου μέσα στην ομοσπονδιακή οργάνωση της Γερμανίας. Κατ' εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας της διοικητικής δράσεως, ο εν λόγω δήμος διαθέτει μία μόνο αρχή υπεύθυνη για τη χορήγηση επιδοτήσεων βάσει ενός μόνο κονδυλίου του προϋπολογισμού. ο γενικός τίτλος του κονδυλίου ωστόσο δεν δηλώνει τις προϋποθέσεις, τους στόχους ή τα ποσά των ενισχύσεων που πρόκειται να δοθούν.

22 Οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν επίσης ότι το γεγονός ότι όλες οι ενισχύσεις που εξέτασε η Επιτροπή χορηγήθηκαν βάσει συμβάσεων δημοσίου δικαίου δείχνει ότι δεν υπάγονταν σε πρόγραμμα. Εάν υπάγονταν, η γενική ρύθμιση περί συστάσεως του εν λόγω προγράμματος θα έπρεπε να είχε τεθεί σε εφαρμογή δι' ατομικών αποφάσεων και όχι διά συμβάσεων.

23 Ελλείψει συμπληρωματικών διευκρινίσεων εκ μέρους της Επιτροπής επί της διοικητικής και χρηματοοικονομικής πρακτικής που ακολουθεί ο Δήμος-ομόσπονδο κράτος του Αμβούργου για τη χορήγηση των επιδοτήσεων τις οποίες αφορά η απόφαση, τα δύο στοιχεία που αναφέρονται ανωτέρω δεν

μπορούν να θεωρηθούν επαρκή για να συναχθεί η ύπαρξη προγράμματος ενισχύσεων. Ιδιατέρως, η Επιτροπή παρέλειψε να αναφέρει στοιχεία κανονιστικής, διοικητικής, χρηματοοικονομικής ή οικονομικής φύσεως τα οποία να επιτρέπουν τον ισχυρισμό ότι το σύνολο των επιδίκων ενισχύσεων αποτελούσε μέρος προγράμματος διακριτού από άλλες ενισχύσεις που πιθανόν να χορήγησε ο δήμος του Αμβούργου. Η Επιτροπή περιορίστηκε να αποδείξει ότι το σύνολο των ενισχύσεων χορηγήθηκε βάσει της ιδίας διαδικασίας.

24 Η Επιτροπή υποστηρίζει ωστόσο ότι, υπό τις παρούσες περιστάσεις, μπορούσε να καταλήξει στην επίδικη απόφαση εφόσον, ελλείψει κοινοποιήσεως και λόγω της συμπεριφοράς της Γερμανικής Κυβερνήσεως, η οποία εκτέλεσε πλημμελέστατα το καθήκον της προς ενημέρωση, δεν μπόρεσε να θεμελιώσει την απόφασή της παρά μόνο επί των αποσπασματικών δεδομένων τα οποία είχε αποκτήσει. Η Επιτροπή επομένως μπορούσε να θεωρήσει, βάσει των πληροφοριών που είχε στη διάθεσή της, ότι όντως συνέτρεχαν τα συστατικά στοιχεία ενός προγράμματος και να προβεί στην εξέτασή τους όπως θα έκανε εάν επρόκειτο περί προγράμματος.

25 Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, στην απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-301/87, γνωστή με το όνομα Boussac Saint-Frères, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-307), η οποία εκδόθηκε πριν ληφθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, το Δικαστήριο προσδιόρισε το εύρος των συνεπειών της παραβάσεως της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως που φέρουν τα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

26 Από την απόφαση αυτή προκύπτει ότι η Επιτροπή όταν διαπιστώνει ότι κάποιες ενισχύσεις θεσπίζονται ή τροποποιούνται χωρίς να έχουν κοινοποιηθεί, έχει την εξουσία, αφού παράσχει στο οικείο κράτος μέλος τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του σχετικώς, να το υποχρεώσει με προσωρινή απόφαση, εν αναμονή του πορίσματος της εξετάσεως της ενισχύσεως, να αναστείλει αμέσως την καταβολή της και να παράσχει στην Επιτροπή, εντός της προθεσμίας που αυτή του τάσσει, όλα τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για να εξετάσει αν η ενίσχυση συμβιβάζεται προς την κοινή αγορά. Μόνο σε περίπτωση που το κράτος μέλος, παρά την εντολή της Επιτροπής, δεν παρέχει τις αιτούμενες πληροφορίες, μπορεί η Επιτροπή να τερματίσει τη διαδικασία και να εκδώσει απόφαση διαπιστώνουσα ότι, βάσει των στοιχείων που έχει στη διάθεσή της, η ενίσχυση συμβιβάζεται ή δεν συμβιβάζεται προς την κοινή αγορά.

27 Εν προκειμένω, η Επιτροπή, κατά την κίνηση της διαδικασίας επί των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων, ζήτησε πληροφορίες περί των ενισχύσεων καθώς και περί του προγράμματος ή των προγραμμάτων ενισχύσεων του Αμβούργου. Μολονότι η Γερμανική Κυβέρνηση αμφισβήτησε, κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, την ύπαρξη τέτοιου προγράμματος, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτό υπήρχε, βάσει των πληροφοριών που είχε στη διάθεσή της.

28 Η Επιτροπή όμως δεν υποχρέωσε την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση δια προσωρινής αποφάσεως, όπως όφειλε να κάνει σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομολογία, να παράσχει όλα τα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με το σύνολο των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν από τον δήμο του Αμβούργου και που, κατά την Επιτροπή, αποτελούσαν πρόγραμμα.

29 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή δεν μπορούσε να βασιστεί στην έλλειψη κοινοποιήσεως, εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, των επιδίκων κατ' ιδίαν ενισχύσεων, ώστε να καταλήξει στην ύπαρξη προγράμματος ενισχύσεων. Δεν μπορούσε επιπλέον να επικαλεστεί τον αποσπασματικό χαρακτήρα των πληροφοριών που της είχαν υποβληθεί από τη Γερμανική Κυβέρνηση για να δικαιολογήσει την απόφασή της, στο μέτρο που δεν άσκησε όλες τις εξουσίες που διέθετε για να επιβάλει στο κράτος μέλος να της παράσχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες.

30 Βάσει όλων των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν εκπληροί την υποχρέωση αιτιολογήσεως που τάσσει το άρθρο 190 της Συνθήκης σε ό, τι αφορά την ύπαρξη προγράμματος ενισχύσεων και ότι, συνεπώς, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι βάσιμος.

31 Συνεπώς, χωρίς να απαιτείται η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως, πρέπει να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου επιτασσομένου από τη Συνθήκη.

Επί των δικαστικών εξόδων

32 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή η καθής ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση 91/389/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 1990, σχετική με ενισχύσεις του Δήμου του Αμβούργου.

2) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Mancini Moitinho de Almeida Edward Joliet

Schockweiler Rodríguez Iglesias Grévisse Zuleeg Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Απριλίου 1994.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Προεδρεύων

G. F. Mancini

Πρόεδρος του δευτέρου και του έκτου τμήματος